

Ludkovice (Zlínský kraj)

Ludmila Hůrková

Ves Ludkovice (okres Zlín) se nachází na úpatí jižních výběžků Vizovické vrchoviny pod vrchy Panihorka, Rýsov a Oberské, jež tvoří severozápadní část geomorfologické oblasti Slovensko-moravských Karpat. Z národopisného hlediska se rozkládá na rozhraní Valašska a Slovácka, na území označovaném jako Luhačovické zálesí.¹ Na svazích přiléhajících k Ludkovicím se daří, stejně jako na celé Vizovické vrchovině, ovocnářství, což se zčásti projevilo i na jejich stavební podobě. Dnešní ves má poměrně zachovalý historický půdorys s bývalými usedlostmi, které jsou často přestavěné, ale v zásadě respektují historické rozložení stavebních parcel. Půdorysný tvar dodnes evokuje její původní dispozici s poměrně rozlehlým návesním prostranstvím, budovou bývalého dvora, mlýny při náhonu z Ludkovického potoka a domkářskou zástavbou. Ves nemá pravidelné půdorysné uspořádání, což je zřejmě způsobeno okolním členitým terénem, a jeví se tedy jako shluková.

Jádro obce se nachází na soutoku tří potoků: Ludkovického, tzv. potůčku z Podsedek a potůčku, který do vsi přitékal ze západních svahů a je zaznamenán historickými mapami. Ludkovický potok tvoří pod soutokem údolní nivu, která jej obklopuje až k místu, kde se před Biskupicemi vlévá do Černého potoka. Zmíněný soutok zřejmě ovlivňoval i polohu historických cest, jež se v Ludkovicích stýkají. Nejdůležitější z nich byla spojnice Biskupic a Provodova, který byl od 18. století významným poutním místem, a dále cesta směrem na Pozlovice, pod jejichž faru Ludkovice dodnes spadají. Západní část obce svým rozložením sledovala cestu na Březůvky a dnes již zaniklou cestu směrem na Hřivínův Újezd. Podle uvedených komunikací se zřejmě rozložila i původní zástavba vsi. V katastru vsi se nacházejí poměrně bohatá ložiska pískovce těženého v přilehlých lomech, který se využíval jako stavební kámen zejména k budování podezdívek obytných i hospodářských budov.

První zmínky o Ludkovicích (Ludkowitz, Ludkovicium, Lidkovice)² jsou z roku 1412 jako o majetku hradu Světlova, který v té době držela Eliška ze Šternberka provdaná za Voka z Kravař.³ Později se Ludkovice staly součástí panství Nový Světlov a k tomuto panství

¹ VÁCLAVÍK, Antonín, *Luhačovské zálesí. Příspěvky k národopisné hranici Valašska, Slovenska a Hané*, Luhačovice 1930, s. 15.

² RADIMSKÝ, Jiří – TRANTÍREK, Miroslav, *Tereziánský katastr moravský (Prameny z 2. poloviny 18. století k hospodářským dějinám Moravy)*, Praha 1962, s. 361.

³ K dějinám vsi všeobecně: WOLNÝ, Gregor, *Die Markgrafschaft Mähren, topographisch, statistisch und historisch geschildert, Band IV. Hradischer Kreis*, Brünn 1846, s. 102; NEKUDA, Vladimír (ed.), *Vlastivěda moravská – Zlínsko*, Brno 1995, s. 340–342; HOSÁK, Ladislav, *Historický místopis země Moravskoslezské IV. Hradištský kraj*, Praha 1935, s. 430, 431, 432, 434, 435; VOŠTOVÁ, Irena (ed.), *Ludkovice 600 let. Jak šel čas*, Luhačovice 2012.

náležely (s krátkou přestávkou v době po husitských válkách) až do konce 16. století.⁴ Během 15. století hrad Světlov zřejmě přestal stačit vzrůstajícím nárokům místní šlechty, a proto Ctibor z Landštejna přenesl sídlo a centrum panství na hrad Nový Světlov vybudovaný nad Bojkovicemi někdy mezi roky 1480 a 1500. Asi v roce 1551 získala Nový Světlov Kateřina z Vlčnova, provdaná z Lomnice. Ta roku 1562 postoupila panství svému synovi Fridrichu Tetourovi z Tetova. V rukou rodu Tetourů zůstaly Ludkovice do roku 1590, kdy se spolu s Luhačovicemi a zpustlou vsí Opatovicemi odkoupil Vít Bartodějský. Tak se Ludkovice poprvé staly součástí Luhačovického panství, po dalších majetkových transakcích pak natrvalo v roce 1609.⁵

Roku 1624 byl celý statek zkonfiskován Václavu Bartodějskému. O dva roky později panovník prodal Luhačovice za 12 000 zlatých knížeti Maxmiliánu Lichtenštejnovi a ten je téhož roku za stejnou cenu prodal zpět Václavu Bartodějskému, který tu vládl ještě roku 1627. Nakonec ale musel Luhačovice vrátit Lichtenštejnovi a od něj v roce 1629 koupil toto panství, které zahrnovalo Luhačovice s tvrzí, dvorem a pivovarem, Ludkovice s dvorem a Kaňovice, Gabriel Serényi. Dohodou o rozdělení majetku pak Gabriel roku 1633 převzal Nový Světlov, zatímco jeho staršímu bratru Pavlovi připadl luhačovický statek rozšířený o devět vesnic původně patřících k Novému Světlovu, kromě jiných také o Provodov a Pradlisko.⁶ Serényiové pak luhačovické panství vlastnili až do roku 1945, kdy jim byl velkostatek zkonfiskován.⁷

Ve středověku náleželo území dnešního Zlínska k Olomouckému kraji, po novém správním rozdělení v roce 1637 se stalo součástí kraje Uherskohradištského. Oblast byla zdecimována třicetiletou válkou, a jakmile se začala znovu vzmáhat, vpadli v roce 1663 na jihovýchodní Moravu turkotatarské kmeny.⁸ Vypálena byla i část obce Ludkovice, o čemž svědčí i záznamy lánového rejstříku, který roku 1670 zachycuje čtyři pusté usedlosti. Dozvídáme se z něj také, že v té době trápila ves velká voda, což bylo zřejmě způsobeno polohou vesnice na soutoku poměrně vydatných toků.⁹ V lánovém rejstříku se objevuje jediný celoláník, následují sedláci, kteří vlastnili méně než lán, a chalupníci.¹⁰

⁴ MATĚJEK, František, *Moravské zemské desky: 1567–1642. III, Kraj olomoucký*, Praha 1953, s. 316–317;

BRANDL, Vincenc, *Libri citationum et sententiarum, seu Knihy pŕihonné a nálezové III*, Brno 1878, s. 668.

⁵ NEKUDA (ed.) (pozn. 3), s. 340–343.

⁶ *Ibidem*, s. 340.

⁷ *Ibidem*, s. 342.

⁸ *Ibidem*, s. 496.

⁹ MATĚJEK, František, *Lánové rejstříky hradištského kraje z let 1669–1671*, Uherské Hradiště 1984, s. 49–51.

¹⁰ Lánové rejstříky, poř. č. 254, <http://www.mza.cz/a8web/a8apps1/d1/docs/D0001-254.htm> (vyhledáno 16. 8. 2017).

Po zániku patrimoniální správy a po správní reformě v roce 1850 náležely Ludkovice do Uherskohradištského kraje a k hejtmanství v Uherském Brodě.¹¹ Do okresu Uherský Brod spadaly až do roku 1948, poté přešly pod okres Holešov v Gottwaldovském kraji.¹² Roku 1960 se Ludkovice staly součástí okresu Gottwaldov, ve kterém setrvaly až do roku 1990. V současné době patří pod Zlínský kraj, okres Zlín. Od roku 1989 je částí obce sousední osada Pradlisko.¹³

Z dochovaných záznamů se vývoj vsi jeví jako pozvolný, bez výraznějších zásahů do hlavních linií urbanistické struktury. I když se od roku 1834 do roku 2001 počet domů ve vsi téměř ztrojnásobil, dělo se tak pomalu a postupně. Rozvoj zástavby byl ovšem ovlivněn rozsáhlými požáry, které Ludkovice z velké části zničily v roce 1840 a ještě poměrně pozdě v roce 1892.¹⁴ Z dnešního pohledu se jako jeden z nejdůležitějších bodů pro vývoj vsi jeví založení panského dvora, který byl ve vlastnictví rodu Serényiů v dlouhém období let 1629–1945. Tam, kde vrchnost nezískala dostatek poddaných k obnově jednotlivých gruntů, zejména během třicetileté války a po ní, často přebírala pozemky do vlastních rukou, a to tak, že na území vsi nechala vystavět panský statek, který často obhospodařoval podstatné množství polností na katastru vsi. Přítomnost dvora s největší pravděpodobností zabránila podstatnějšímu stavebnímu rozvoji vsi po zániku patrimoniální správy v roce 1848. Situace zůstala beze změny i ve druhé polovině 19. století a na počátku 20. století, až do roku 1924, kdy byl panský dvůr v rámci pozemkové reformy rozparcelován.¹⁵ Tato událost podnítila stavební rozvoj, protože obyvatelé Ludkovic získali za přiměřenou náhradu pozemky, které jim umožňovaly rozvíjet stávající hospodářství nebo založit úplně nová.

Podle dochovaných záznamů v 19. století převažovala ve vsi dřevěná stavení a usedlosti, jejichž obytné budovy se do veřejného prostranství obracely štítovou stranou. Hákový půdorys usedlostí se v Ludkovicích začal objevovat až na přelomu 19. a 20. století. Šlo o domy jednotraktové s trojdílnou dispozicí komorového nebo chlévního typu s černou kuchyní. Stavení byla kryta došky z režné slámy se štítem odděleným od čelní stěny stříškou. Stavěla se z mohutných dubových trámů či nepálených cihel. Pálené cihly se začaly používat až během 20. století, často ještě v kombinaci s nepálenými cihlami, což vytvářelo zajímavou strukturu neomítnutých fasád. Dřevěné stavby vycházely z podoby karpatského domu.¹⁶ Na konci 19.

¹¹ NEKUDA (ed.) (pozn. 3), s. 365.

¹² Zlín byl v letech 1949–1989 přejmenován na Gottwaldov.

¹³ VOŠTOVÁ (ed.) (pozn. 3), s. 11.

¹⁴ *Pamětní kniha obce Ludkovic*, SOKA Zlín, Archiv obce Ludkovice, i. č. 3, s. 148.

¹⁵ VOŠTOVÁ (pozn. 3), s. 24; *Pamětní kniha* (pozn. č. 14), s. 16.

¹⁶ BAHENSKÝ, František – DOHNAL, Martin – VAŘEKA, Josef et al., *Etnografický atlas Čech, Moravy a Slezska VII – Lidové stavitelství*, Praha 2015, s. 84–85.

století bylo mnoho obytných domů v Ludkovicích přestavěno na zděné, zřejmě také v důsledku zmíněného požáru v roce 1892, kdy shořelo téměř 24 selských usedlostí.

Na přelomu 19. a 20. století se tedy zdi obytných budov stavěly z nepálených cihel, často na kamenné podezdívce, kterou tvořily pískovcové kvádry, na lícové straně přitesané. Hospodářské budovy byly budovány ze dřeva rovněž na podezdívce z kamenných kvádrů, a to hluboko do 20. století, v podstatě až do zrušení soukromého zemědělství. Tradiční dochovanou hospodářskou stavbou, která byla dříve součástí mnoha ludkovických usedlostí, je zděná patrová komora – samostatná sýpka s dřevěným schodištěm a pavláčkou.¹⁷

Jak již bylo řečeno, ves se dodnes rozkládá podél koryt Ludkovického potoka a „potůčku z Podsedeck“, což zobrazila už vojenská mapa z druhé poloviny 18. století,¹⁸ mezi cestami na Březůvky, Provodov, Pozlovice a na Biskupice, odkud vedla přímá cesta na Uherský Brod. Jeví se tak jako poměrně důležitá křižovatka místního významu. Svým rozložením sleduje jednotlivé komunikace a na mapě tak není patrné žádné jednoznačné centrum. Obcí prochází náhon, který severně od zástavby odbočuje z Ludkovického potoka, pokračuje podél něj jižním směrem kolem tzv. Horního mlýna a na jihu katastru se do něj vlévá zpět v blízkosti mlýna označovaného jako Dolní. Největší budovou v obci je podle mapy téměř uzavřený dvůr položený mezi náhonem a soutokem obou místních potoků.

Kolem roku 1771 proběhlo v obci tzv. první číslování, ze kterého je dodnes patrné, jaké stavby, popřípadě na jakých parcelách, ve vsi stály. Číslování započali úředníci (vojáci) u panského dvora, který dostal čp. 1. Odtud se vydali směrem na západ, postupně obešli celou stávající ves a značení ukončili u statku čp. 64. Téměř všechny domy z této číselné řady v Ludkovicích na stávajících stavebních parcelách existovaly, i když v jiné podobě než dnes. Z tohoto období se v katastru obce dochovalo několik menších sakrálních památek – mimo jiné kamenný kříž na návsi a dvoje boží muka provázející obecní komunikace (na konci vsi napravo od silnice na Pozlovice a na křižovatce z Ludkovic do Pozlovic a Řetechova).¹⁹

Podle záznamů tereziánského katastru v letech 1771–1772 měly Ludkovice 263 obyvatel, z toho 88 dětí, mluvilo se tam česky.²⁰ V době vzniku prvních katastrálních map (v Ludkovicích bylo mapování dokončeno v roce 1828)²¹ rozložení zástavby stále sledovalo

¹⁷ FLORIÁNOVÁ, Olga – KAČER, Jan – KOVÁŘŮ, Věra et al., *Lidové stavby známé neznámé. Zlínský kraj. Zlínsko*, Uherské Hradiště 2009, s. 69.

¹⁸ I. vojenské mapování – Morava, mapový list č. 95, 1764–1783, http://oldmaps.geolab.cz/map_viewer.pl?lang=cs&map_root=1vm&map_region=mo&map_list=m095 (vyhledáno 21. 6. 2017).

¹⁹ VOŠTOVÁ (pozn. 3), s. 57.

²⁰ NEKUDA (ed.) (pozn. 3), s. 172.

²¹ Stab. kat. – císařský otisk, Ludkovice (Lutkowitz), 1828, http://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/com/com_data/1647-1/1647-1-004_index.html (vyhledáno 29. 9. 2017).

uvedené komunikace. Ves měla v té době (v roce 1834) 441 obyvatel a 74 domů. Za centrum, dnešní návěs, lze považovat téměř čtvercový prostor na východní straně obce, jehož středem protékal potok a stýkaly se zde cesty na Pozlovice, Provodov a Biskupice. Další téměř obdélný prostor, dnešní prostranství kolem bývalé školy, vytvářely usedlosti na západ od Ludkovického potoka, které svou polohou sledovaly cestu na Březůvky a bývalou cestu směrem na Hřivínův Újezd. Poměrně významnou částí vsi byla řada menších usedlostí se spalnými (v dané oblasti dřevěnými) budovami štítově obrácenými k cestě na Pozlovice. Dobře patrná je v Ludkovicích dodnes zachovaná enkláva obydlí bezzemků, menších staveb bez hospodářského zázemí postavených blízko u sebe. Jde o domky v blízkosti dnešní zvoničky, např. čp. 54 nebo 72. Kamenná zvonička, u které neznáme přesné datum vzniku a kterou nezobrazily ani katastrální mapy, stojí na čtvercovém půdorysu a má okna završena půlkruhem. Ještě s doškovou střechou ji zachytila fotografie vzniklá někdy mezi lety 1917 a 1929.

Největší statky často se zděnými obytnými staveními se nacházely zejména na jižní straně dnešní návsi (např. čp. 60, 61, 62, 63, 64), výjimečně se vyskytovaly i při cestě na Pozlovice, (např. čp. 28, 30 a 32). Zděné stavby byly tedy pravděpodobně výsadou majitelů větších usedlostí, kteří své nemovitosti obnovovali z nespalného materiálu, jak požadovaly stále více uplatňované stavební zákony. Zděné byly i mlýnice poměrně velkého hospodářství Horního (čp. 19) a Dolního (čp. 66) mlýna, kde hrozilo obzvlášť velké nebezpečí požáru.

Panský dvůr v té době zůstával jednoznačně největší stavbou ve vsi. Dvoukřídlé stavení se správní budovou obrácenou k cestě na Březůvky a kolmým hospodářským křídlem doplňovala na jihu rozměrná dřevěná stodola. V roce 1824 byla v Ludkovicích povolena pomocnická škola, jejíž budova vyrostla na dnešním místě čp. 54.²² Po velkém požáru Ludkovic v roce 1840 musela být škola v roce 1845 vystavěna znova, tentokrát na parcele čp. 46, kde později provozoval hostinec Adolf Pellar. Podle záznamů se tentokrát jednalo o stavbu z nepálených cihel.²³

Po zrušení patrimoniální správy následovalo období relativní zemědělské konjunktury, které trvalo od roku 1848 do počátku sedmdesátých let 19. století. V Ludkovicích a okolí nedošlo ve druhé polovině 19. století k žádným podstatným změnám, které by vedly k rozvoji obce. V jejich blízkosti se nenacházel žádný významnější průmyslový podnik, jenž by místním obyvatelům nabízel zaměstnání, nejbližší železnice, Vlárská dráha, byla od roku 1888 ve více než 10 km vzdáleném Újezdci u Luhačovic.²⁴ Na východ od Ludkovic se v sousedním údolí

²² *Pamětní kniha* (pozn. 14), s. 148.

²³ *Ibidem*, s. 153.

²⁴ VÁCLAVÍK (pozn. 1), s. 4.

sice postupně rozvíjely lázně Luhačovice, na vývoj obce to ale zřejmě nemělo zásadní vliv. Na tzv. originální mapě zaznamenávající období od roku 1828 přibližně do počátku sedmdesátých let 19. století je patrné, že se přestavovaly a upravovaly zejména hospodářské objekty, stodoly a stáje, méně už obytné budovy.²⁵ Zemědělci, kteří už nemuseli docházet do roboty a odevzdávat část úrody panství, přizpůsobovali svá obydlí svobodnějším a efektivnějším hospodaření. V té době zde podle údajů mapy vyrostlo několik patrových obytných stavení, podélně obrácených do veřejného prostranství, ještě s klasicistními prvky, valbovou střechou krytou břidlicí, v průčelí s výraznou patrovou římsou a sýpkovým polopatrem (např. čp. 24). U některých statků, zejména v jihovýchodní části návsi, byly zbořeny dosavadní menší stodoly a postaveny nové ve větší vzdálenosti od usedlostí, aby neohrožovaly případným požárem obytné budovy. K žádným dalším větším změnám nedošlo, ves se územně téměř nerozšiřovala.

O větších stavební aktivitě v Ludkovicích nás zpravuje až katastrální mapa, s největší pravděpodobností navazující na mapu předcházející, vzniklá v sedmdesátých letech 19. století a zaznamenávající změny ve výstavbě do roku 1931.²⁶ Je to období, kdy se český a moravský venkov začal postupně občansky vzdmáhat. Přestože si kvůli vleklé zemědělské krizi v poslední třetině 19. století muselo mnoho obyvatel hledat práci ve městech, stávající hospodáři dokázali upevnit své pozice a zefektivnit zemědělské práce za pomoci nových technik. Postupná konsolidace sociálních a hospodářských struktur venkova se zjevně odrazila i na stavebním rozvoji vsí. Tento trend se začal postupně projevovat i v Ludkovicích, i když jejich obyvatelům ztížil situaci požár v roce 1892. V roce 1905 se ke vsi přiblížila železnice zavedená do sousedních Biskupic. Velkým přínosem podněcujícím rozvoj obce bylo postupné vylepšování a zpevnování cest procházejících Ludkovicemi, což usnadnilo jejich spojení s okolním světem. Jako první byla v roce 1890 upravena nejdůležitější komunikace ve směru z Biskupic na Provodov a Želechovice, která se stala okresní silnicí, cesta na Březůvky byla zpevněna o rok později. V roce 1910 obec zafinancovala stavbu a úpravu silnice na Pozlovice. Důvodem byl zejména pohodlnější přístup občanů do farního kostela, do té doby vedla cesta místy i korytem zdejšího potoka.²⁷

Mezi roky 1909 a 1910 byla uprostřed volného prostranství na západní straně Ludkovic vystavěna nová patrová dvoutřídní škola v historizujícím slohu (čp. 100), jež se stala novou stavební dominantou obce.²⁸ Budova s poměrně honosnou, dodnes zachovalou fasádou

²⁵ Originál císařského otisku, Ludkovice (Lutkowitz), 1828–1870 (?), ÚAZK, i. č. M1368, list č. 3–4.

²⁶ Katastrální mapa, Ludkovice, 1931, i. č. M1368, list č. 3–4.

²⁷ VOŠTOVÁ (ed.) (pozn. 3), s. 59.

²⁸ Ibidem, s. 80.

s velkými obdélnými okny, pásovou bosáží, výraznou patrovou římsou a římsami nadokenními vznikla podle návrhu stavitele Karla Málka z Uherského Brodu.²⁹

Během uvedeného období doplňků do mapy (sedmdesátá léta 19. století – 1930) byly téměř všechny obytné budovy v obci přestavěny ze spalných materiálů na zděné. Stále se využívaly kamenné podezdívky z místního pískovce, zdivo bylo již z pálených cihel, někdy ještě doplňované cihlami nepálenými. Stáje a chlévy se stavěly z lomového kamene, např. u čp. 43 nebo 31. Dřevěné už zůstaly většinou jen stodoly, často doplněné o zdivo z nepálených cihel v kombinaci s dřevěnými deskovými výplněmi.³⁰ Vznikaly a upravovaly se i dřevěné seníky s kamennými sklepy a dřevěné sušárny ovoce.

Přestavované budovy často sledovaly půdorysy předchozích staveb nebo alespoň jejich polohu, a dodržovaly tak původní urbanistické rozložení vsi. Mnoho obytných budov zřejmě prošlo přestavbou po požáru v roce 1892, tedy zhruba na přelomu 19. a 20. století. Jednalo se zejména o přízemní stavby se střechami s polovalbou (např. čp. 23). Upravovaly se pravděpodobně i stavby, které zaznamenaly v identické poloze i starší mapy, zřejmě se zbytky staršího zdiva s krovem posunutým nad zápraží. Obytné budovy některých statků změnilu polohu směrem k veřejnému prostranství, kam se obrátily svou delší stranou, např. čp. 63 a 64 na jižní straně návsi, přičemž u poslední jmenované stavby se dochovala částečně fasáda s korunní římsou a podokenními římsami.

Můžeme se domnívat, že další etapu zásadní proměny obce podnítila pozemková reforma, což se projevilo rozparcelováním panského dvora Serényiů v roce 1924,³¹ a to nejen jeho pozemků, ale i zděných staveb uprostřed obce, které zřejmě sloužily jako správní budovy a jako chlévy, na několik samostatných obydlí stojících do dnešní doby v jedné řadě (čp. 113, 114, 116, 118 a 70). Rozměrná kamenná stodola s valenými oblouky vjezdů je dnes součástí čp. 140. Místní obyvatelé měli možnost získat více pozemků, které mohli obdělávat, což se výrazně projevilo na rozvoji jejich hospodářství a na intenzitě stavební činnosti v celé vsi. Přestavovaly se obytné budovy, stavěla se nová hospodářská stavení nebo vznikaly úplně nové usedlosti. U starších domů se upravovaly fasády; příkladem je čp. 15, kde se zachovala fasáda realizovaná s největší pravděpodobností někdy během dvacátých let 20. století včetně ohraničení jednoduchým lizénovým rámem, rozložení okenních otvorů s dobovými výplněmi a vjezdu do dvora. Obytné budovy se rozšiřovaly o nové hospodářské části. Příkladem je čp. 31, jehož součástí se na jižní straně staly kamenné chlévy a sýpkové polopatro z nepálených

²⁹ *Pamětní kniha* (pozn. 14), s. 155.

³⁰ FLORIÁNOVÁ – KAČER – KOVÁŘŮ et al. (pozn. 17), s. 69.

³¹ *Pamětní kniha* (pozn. 14), s. 216.

cihel, nebo stavby, jejichž obytné budovy do svého půdorysu pojmuly dřevěné stodůlky či kolny (např. čp. 13 a 36).

U většiny usedlostí zůstaly starší dřevěné stodoly, příkladem může být stodola u čp. 9, ale do roku 1931 se stavěly i nové; taková dodnes stojí například u čp. 50. Jde o pilířovou stodolu s kamennou podezdívkou a zdívkem z nepálených cihel v kombinaci s dřevěnou deskovou výplní. Využívaly se ale i zmíněné kombinace pálených a nepálených cihel, např. u čp. 73 nebo 24. Před rokem 1931 vyrostly ve vsi rovněž stodoly celodřevěné, například ve své době na okraji vesnice, dnes u čp. 25. Stavěly se také již uvedené dřevěné nadsklepní seničky se sklípky vyzděnými z kamenných kvádrů.³² Jeden z nich s letopočtem 1899 na překladu se nachází před novostavbou domu čp. 194, další je u čp. 6. Tyto stavby, v současné době z důvodu nepotřebnosti z valné většiny ohrožené, podnes intenzivně ovlivňují vzhled vsi a odkazují na její původní nezaměnitelnou podobu.

V meziválečném období, zřejmě nejvíce ve třicátých letech 20. století, vznikaly stavby, které již striktně dodržovaly stavební nařízení, zejména dle požadavků stavebního řádu z roku 1893 nestály těsně u silnic a komunikací, ale často je od nich oddělovaly malé předzahrádky. Jejich podoba byla ovlivněna městskou vilovou zástavbou, fasády mnohdy modeluje vikýřový rizalit s polovalbou a půlkruhovým okénkem ve štítu, který osvětloval obytné patro budovy. Často ještě tyto budovy počítají i s hospodářským zázemím. Takové domy nalezneme v jižní části Ludkovic zvané Na Dolinách (např. čp. 128, 151 a 154) nebo směrem na Pozlovice (čp. 32). Prostranství návsi doplnil v roce 1932 pomník padlým v první světové válce.³³

Panorama vsi dodnes ovlivňují dvě nepřehlédnutelné rozměrné betonové stavby – torza viaduktů postavených jako součást komunikace dálničního typu, která měla spojit okresní město Zlín s lázeňským městečkem Luhačovice. Stavební práce prováděla firma Kindl a spol. z Prahy a částečně byly financovány Baťovými závody. Dokončení na svou dobu odvážného počínu však přerušila druhá světová válka.³⁴

Další výrazný stavební rozvoj zaznamenaly Ludkovice v důsledku socialistické stavební a bytové politiky v šedesátých, sedmdesátých a osmdesátých letech 20. století, kdy byly státem podporovány jak celé obce (v rámci zlepšování občanské vybavenosti), tak i jednotlivci (výhodnými manželskými půjčkami). V samotných Ludkovicích bylo sídlo Jednotného zemědělského družstva, které převzalo správu půdy na ludkovickém katastru v roce 1957 a působilo zde až do roku 1972. Družstevní areál byl postaven na severní straně katastru vsi mezi

³² KOVÁŘŮ, Věra, Lidové stavby známé neznámé, *Acta musealia* XI–XII, 2011/1–2 – 2012/1–2, s. 32.

³³ Od sochaře Gregora z Uherského Hradiště. *Pamětní kniha* (pozn. 14), s. 240.

³⁴ VOŠTOVÁ (ed.) (pozn. 3), s. 60.

silnicemi na Březůvky a Provodov.³⁵ Družstvo zřejmě poskytovalo pracovní příležitosti obyvatelům vsi spolu s nedalekým n. p. Baťa (pozdějším Svitem Gottwaldov) a Lázněmi Luhačovice. V Ludkovicích bylo v tomto období postaveno větší množství rodinných domů. Především se jednalo o poměrně velké patrové stavby s dvoudílnými a trojdílnými okny, často s břizolitovou omítkou, bez hospodářského zázemí. Tato v podstatě vilová zástavba rostla jednak v centru obce na místech starších hospodářských usedlostí (například čp. 48 a 49), jednak na nových pozemcích, ve větší míře například na okraji vsi směrem na Pozlovice, Provodov a Biskupice nebo v jižní části katastru.³⁶ Upravena byla také řada starších domů. Mnohé z nich získaly alespoň novou fasádu, často se jednalo o již zmíněné břizolitové omítky a typová dvoudílná nebo trojdílná okna.

V roce 1973 koupil tehdejší MNV pozemek a domek čp. 81 na návsi a na její severovýchodní straně nechal v roce 1974 vystavět novou prodejnu Jednoty, která svou podobou – konstrukcí z cihlového zdiva, střechou i umístěním – vcelku respektovala původní rozvržení návsi.³⁷ Dále zde mezi lety 1969 a 1971 vznikla hasičská zbrojnice (dnes vedle obecního úřadu), která nahradila starou zbrojnici z nepálených cihel stojící původně na návsi, jejíž štítová zeď se v roce 1969 zřítily. Ovocnářská obecní tradice se projevila při výstavbě sušárny ovoce v blízkosti Dolního mlýna v roce 1981.³⁸

Novou dominantou jižní části vsi je dnes mateřská a základní škola spolu s pavilonovou patrovou budovou kulturního domu postavenou s pomocí občanů Ludkovic v rámci tzv. akce Z v letech 1978–1979.³⁹

Během devadesátých let 20. století se stavební činnost v Ludkovicích omezila na novou kapli na hřbitově zřízeném v roce 1956. Sakrální stavba z let 1994–1995 v postmoderním duchu s rozměrnými okny završenými půlobloukem byla umístěna do severní části hřbitova. V tomtéž desetiletí vyrostl na místě bývalého JZD areál firmy Ekotrend Ludky, jejíž správa se nachází v budově bývalého Horního mlýna upravené roku 2010 podle návrhu Jiřího Šestáka. V současnosti je mnoho bývalých usedlostí přizpůsobováno novému životnímu stylu, bez ohledu na dosavadní architektonické kvality jsou fasády domů zateplovány, jejich povrchy získávají výrazné barvy, mění se tvary a výplně oken. Vznikají ale i nové stavby, které se snaží

³⁵ Ibidem, s. 29.

³⁶ Stavby byly prováděny podle návrhu projektantů z Luhačovic, např. Antonína Kubička, Stanislava Pochylého, Stanislava Zábojníka a Vlastimila Krče.

³⁷ VOŠTOVÁ (ed.) (pozn. 3), s. 65.

³⁸ Ibidem, s. 97.

³⁹ Ibidem, s. 86.

svou podobou citlivě navázat na hmotové rozměry starších ludkovických usedlostí (např. čp. 215).